

Autoreferat

1. Imię i nazwisko

Mirosława Mycawka

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

1987 - mgr filologii polskiej, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego

2000 - dr nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, tytuł rozprawy: *Język propagandy komunistycznej w latach 1945-1948 (wybrane zagadnienia)*

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

od 1 października 1987 - Instytut Filologii Polskiej (obecnie Wydział Polonistyki) Uniwersytetu Jagiellońskiego (1987-1988 - asystent-stażysta, 1988-2003 - asystent, od 2003 - adiunkt)

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego

monografia: *Język polski XIV wieku. Wybrane zagadnienia*

b) autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa

Mirosława Mycawka, *Język polski XIV wieku. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012.

c) omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Monografia *Język polski XIV wieku. Wybrane zagadnienia* poświęcona jest opisowi procesów językowych dokonujących się w tym okresie. Wybór problematyki badań nie był przypadkowy. Najstarsza polszczyzna doby piśmiennej (XII-XIII w.) została już gruntownie zbadana. Jeśli chodzi o wiek XIV, uwagę badaczy przyciągały przede wszystkim teksty ciągłe. Jest ich jednak w tym czasie niewiele. Należą do nich ściśle datowane roty przysięg sądowych (od 1385 roku) i pierwsza część *Psalterza floriańskiego*. Czas powstania wcześniejszego zabytku, mianowicie *Kazań*

świętokrzyskich jest trudny do ustalenia: XIII wiek lub pierwsza połowa XIV wieku. Historyk języka dysponuje jeszcze innymi źródłami z XIV wieku. Są to dokumenty łacińskie wystawiane w kancelariach książęcych, królewskiej, w klasztorach skryptoriach itp. Ich czas powstania i (na ogół) miejsce wystawienia są ściśle określone. Zawarte w nich materiały były wykorzystywane w słownikach nazw własnych i w *Słowniku staropolskim*, natomiast nie stały się dotychczas podstawą analizy procesów językowych zachodzących w XIV stuleciu. Celem mojej monografii jest wypełnienie luki pomiędzy opisem najstarszej polszczyzny (do końca XIII wieku) a stanem języka odtworzonym na podstawie polskich tekstów ciągłych. Specyfika materiału decyduje o tym, że przedmiotem analizy jest przede wszystkim fonetyka, fonologia i wybrane zjawiska morfologiczne.

Dokumentów obcojęzycznych zawierających zapisy polskich nazw własnych i wyrazów pospolitych, pochodzących z XIV wieku jest znacznie więcej niż tych z poprzednich stuleci. Fakt ten spowodował konieczność wprowadzenia ograniczeń i selekcji źródeł. Ograniczenia dotyczą zasięgu geograficznego i zakresu wykorzystanych źródeł. W rozważaniach swoich zanalizowałam dane dotyczące trzech pierwotnych dzielnic: Małopolski, Wielkopolski i Mazowsza. Z analizy wyłączyłam Śląsk i Pomorze Gdańskie. Te dwie ostatnie dzielnice były w tym czasie luźniej związane z pozostałymi: liczne księstwa śląskie znalazły się pod panowaniem czeskim, natomiast Pomorze Gdańskie zostało w 1309 roku opanowane przez Krzyżaków. Materiały dotyczące Śląska i Pomorza Gdańskiego wymagają osobnego opracowania. Wprowadziłam też pewne ograniczenia w doborze źródeł. By zapewnić jednorodność materiału, w badaniach uwzględniłam dokumenty łacińskie (wyjątkowo niemieckie) wystawione w kancelariach: królewskiej, książęcych, biskupich, a także w skryptoriach klasztorach. Jak już wspomniałam, koniec XIV wieku przynosi teksty ciągłe. Tekstów tych nie uwzględniłam w swoich badaniach. Pominęłam także materiały z łacińskich rot sądowych. W sumie analizowane przykłady pochodzą z ponad dwóch tysięcy dokumentów. Są to w przeważającej mierze oryginały, rzadko transkrypcje, nieprzekraczające XIV wieku. Późniejsze kopie zostały pominięte.

W celu uniknięcia atomistycznego traktowania przykładów wydobytych ze źródeł, zastosowałam dwustopniowy sposób gromadzenia materiału. Najpierw wypisywałam z danego dokumentu wszystkie przykłady, a następnie wydobywałam z tych wyciągów formy ilustrujące poszczególne zagadnienia. Taka metoda jest bardziej czasochłonna, umożliwia jednak szybką weryfikację konwencji

ortograficznych i wykrycie ewentualnych wpływów obcych (głównie niemieckich) na graficzno-fonetyczną postać zapisów. Badanie trudnego materiału, uzyskanego ze średniowiecznych źródeł, wymaga rozważenia podstawowych problemów metodologicznych. Zasadniczą sprawą jest ustalenie relacji: grafia - wymowa. Do odtworzenia pierwotnej, hipotetycznej wymowy historyk języka dociera przez grafię. Dlatego też jej interpretacja należy do kluczowych zagadnień. Cechą charakterystyczną najstarszej grafii była podwójna fakultatywność. Polegała ona z jednej strony na oznaczaniu tej samej głoski za pomocą rozmaitych znaków graficznych, z drugiej zaś - na wielofunkcyjności tych znaków. Materiał pochodzący z obcojęzycznych dokumentów jest specyficzny, gdyż zawarte w nich przykłady nie tworzą powiązanego gramatycznie ciągu form. Mimo to nie można ich traktować w izolacji, gdyż łączy je wspólna konwencja ortograficzna. Formy te tworzą w tekście pewien zbiór. Analizując konwencję zapisu, musimy także pamiętać o wpływie dokumentów wcześniejszych na późniejsze. Polega on na powielaniu danego zapisu przez innych pisarzy.

Język jako narzędzie komunikacji międzyludzkiej jest zjawiskiem społecznym. Społeczny charakter języka powoduje, że podlega on nieustannemu rozwojowi. Ewolucja dokonuje się na osi czasu i przestrzeni. Zmiany językowe nie obejmują od razu całego obszaru zajmowanego przez daną wspólnotę komunikacyjną, lecz szerzą się stopniowo, doprowadzając do dyferencjacji językowej. Każda innowacja językowa powoduje (przynajmniej we wstępnej fazie) zróżnicowanie języka. Ze względu na ostateczny rezultat zmian językowych możemy wyróżnić dwie podstawowe możliwości:

- A. Innowacja obejmuje stopniowo cały obszar tworzący pewną wspólnotę językową;
- B. Innowacja szerzy się stopniowo na pewnym obszarze, ale ostatecznie obejmuje tylko jego część.

W rozwoju języka obserwujemy jeszcze jeden typ:

- C. Przekształcenie wcześniejszej formy obejmuje cały obszar, ale rezultaty rozwoju mogą być różne, co w konsekwencji prowadzi do dyferencjacji dialektalnej pierwotnie jednolitego obszaru.

Tendencją przeciwną do dyferencjacji jest integracja językowa. Poprzedza ją integracja polityczno-administracyjna, a także kulturowa wspólnot komunikacyjnych posługujących się dialektami o pewnym stopniu odrębności,

powodująca potrzebę wytworzenia ponaddialektalnego sposobu porozumiewania się. Prowadzi to w konsekwencji do powstania języka ogólnego. W objaśnieniu mechanizmów powstawania języka ogólnego mogą być pomocne kategorie wypracowane w socjolingwistyce, zwłaszcza przez W. Lubasia, B. Dunaja i S. Borawskiego. Nawiązując do nich, wyróżniłam dwa typy kontaktu: lokalny i ponadlokalny. Kontakt lokalny obejmuje małe wspólnoty komunikacyjne. Sytuacja komunikacyjna w tych wspólnotach ma charakter nieoficjalny. Kontakt ponadlokalny dotyczy większych wspólnot komunikacyjnych. Integracja językowa dokonuje się przede wszystkim w kontaktach ponadlokalnych.

Te zagadnienia, kluczowe dla przedstawianej monografii, zostały szeroko omówione w rozdziale teoretycznym.

Właściwą analizę materiału poprzedza rozdział, w którym przedstawiłam procesy językowe zachodzące przed wiekiem XIV. Stanowi on niezbędne tło dla analizy zmian językowych, dokonujących się w XIV wieku.

Analiza materiału skupia się na opisie procesów innowacyjnych. Ze względu na zasięg podzieliłam je na innowacje: a) obejmujące cały obszar, b) nieobejmujące całego obszaru. Wśród tych ostatnich wyróżniłam: a) innowacje ekspansywne, poszerzające stopniowo swój zasięg terytorialny, b) innowacje regresywne, zmniejszające zasięg terytorialny, c) innowacje ekspansywno-regresywne, które w okresie ekspansji są stosowane w kontaktach ponadlokalnych nawet przez użytkowników dialektów, w których dana zmiana nie zachodzi, ale później ograniczają coraz bardziej swój zasięg (por. *f* powstałe wskutek przekształcenia grupy *xv*).

Osobno rozpatrzyłam problem centralny dla ewolucji systemu fonologicznego w XIV wieku, mianowicie rozwój samogłosek nosowych (zob. IV.1.).

W polszczyźnie do końca XIV wieku wystąpiły w rozwoju samogłosek nosowych trzy procesy:

- a) obniżenie artykulacji $\varphi > \text{ą}$ - innowacja obejmująca cały obszar języka polskiego, ukończona w XII wieku;
 - b) przegłos $\text{ę}T > \text{ą}T$, innowacja szerząca się w XII-XIV i prawdopodobnie nieobejmująca całego obszaru dialektalnego;
 - c) przejście $\text{ę} > \text{ą}$ lub w *j* w innych pozycjach, różnicujące pierwotny obszar dialektów polsko-pomorskich.
-

Analiza materiału wykazała, że przegłos $eT > aT$ dokonywał się przede wszystkim w czasach historycznych i prawdopodobnie nie objął całego obszaru zajmowanego przez dialekty lądowe (najślabszy w Małopolsce). Jego rezultaty zatarł ukończony w XIV wieku proces identyfikacji $e > a$. Rozpoczął się on najwcześniej na terenie Małopolski. Do końca XIV wieku został przeprowadzony we wszystkich dialektach lądowych. Zwężenie $e > i$ na Pomorzu wprowadziło istotną różnicę dialektalną w stosunku do pozostałych dialektów polskich.

Podobnie jak w okresie od XII do XIII wieku, także w XIV stuleciu obserwujemy zwolnienie tempa ewolucji systemu fonologicznego. W tym czasie kontynuowane są przede wszystkim procesy językowe zapoczątkowane wcześniej. Niektóre z nich (jak wspomniane wyżej przejście $e > a$) zostały doprowadzone do końca. W badanym okresie trwają procesy dyferencjacji językowej, będące najczęściej kontynuacją zmian zapoczątkowanych przed XIV wiekiem, ale też i nowe (por. przejście $ir > er$). Wynikiem procesów dyferencyjnych było coraz silniejsze zróżnicowanie polskiego obszaru dialektalnego.

Niektóre procesy objęły cały obszar językowy. Należą do nich przede wszystkim przekształcenia pozycyjne głosek, takie jak upodobnienia pod względem dźwięczności, zanik dźwięczności na końcu wyrazów, a także uproszczenia niektórych grup spółgłoskowych.

Badania wykazały, że w pewnym zakresie wystąpiły też procesy integracyjne, prowadzące do kształtowania się ponaddialektalnej odmiany polszczyzny. Zjawiska takie, jak ekspansja $f < xv$, $-ow$ w miejsce pierwotnego $-ew$, $eł$ w miejsce ol i inne pozwalają sformułować ostrożną tezę, że w polszczyźnie, przynajmniej kancelaryjnej, zaznaczyła się w tym okresie tendencja do wytwarzania się ponaddialektalnych norm.

Omawiana monografia wypełnia niewątpliwie lukę w badaniach historycznojęzykowych. Przedstawia dokładniej ewolucję polszczyzny w XIV wieku. W związku z tym będzie stanowić punkt odniesienia dla analizy językowej tekstów ciągłych o niepewnej chronologii, takich jak *Kazania świętokrzyskie*. Praca ta będzie również przydatna do nowych opracowań gramatyki historycznej i historii języka polskiego, gdyż umożliwi weryfikację nieścisłości zawartych w dotychczasowych ujęciach.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych

- leksykografia

red. B. Dunaj; zespół autorski: B. Dunaj, J. Kaś, M. Mycawka, R. Przybylska, K. Sikora, *Słownik współczesnego języka polskiego*, 1996, wyd. Wilga [kolejne wydania, w tym poprawione i poszerzone: 1998, 2001, 2007 (*Uniwersalny słownik języka polskiego*), wyd. Przegląd Redaer's Digest; 2007, 2009 (*Współczesny słownik języka polskiego*), wyd. Langenscheidt, LexLand]

red. B. Dunaj; zespół autorski: A. Czesak, B. Dunaj, M. Mycawka, D. Ochmann, K. Sikora, *Popularny słownik języka polskiego*, 1999, wyd. Wilga [kolejne wydania, w tym poprawione i poszerzone: 1999, wyd. Langenscheidt; 2003, wyd. Wilga (*Domowy popularny słownik języka polskiego*); 2007, wyd. Langenscheidt; 2009, wyd. Buchmann (*Wielki słownik języka polskiego*)]

red. B. Dunaj; zespół autorski: B. Dunaj, M. Mycawka, K. Sikora, *Nowy słownik języka polskiego*, 2005, wyd. Wilga [kolejne wydania: 2007, wyd. Wilga, wyd. Martel]

red. B. Dunaj; zespół autorski: A. Czesak, B. Dunaj, M. Mycawka, D. Ochmann, K. Sikora, *Multimedialny słownik języka polskiego*, 2007, wyd. Langenscheidt, Agora]

W 1994 roku rozpoczęłam wieloletnią pracę w pięcioosobowym zespole leksykograficznym opracowującym *Słownik współczesnego języka polskiego* pod redakcją naukową prof. dr. hab. Bogusława Dunaja. Pierwsze wydanie słownika ukazało się w 1996 roku nakładem wydawnictwa Wilga. Słownik jest nowatorskim przedsięwzięciem w polskiej leksykografii. Zaproponowano w nim nową postać artykułu hasłowego, wyodrębniono frazeologizmy jako osobne hasła itd. Słownik rejestruje ok. 60 tys. jednostek, w tym wiele neologizmów i neosemantyzmów nienotowanych wcześniej przez inne pozycje leksykograficzne. W czasie pracy nad *Słownikiem współczesnego języka polskiego* i innymi wymienionymi wyżej słownikami brałam udział w opracowywaniu autorskiej koncepcji tych dzieł, ekscerpcji materiałów źródłowych, weryfikacji haseł napisanych przez współpracowników. Samodzielnie opracowałam kilka tysięcy haseł, w tym m.in. wszystkie liczebniki i dużą część nowego słownictwa. Słownik został dobrze przyjęty przez czytelników i wszedł do kanonu polskiej leksykografii.

W następnych latach kontynuowałam pracę w zespole, który w pierwotnym, a potem nieco zmienionym składzie poprawiał i poszerzał pierwsze wydanie słownika, a następnie opracował kolejne kompendia leksykograficzne: *Popularny słownik języka polskiego* i *Nowy słownik języka polskiego*. Dotąd ukazało się po kilka wydań wymienionych pozycji. Opublikowane zostały też dwie wersje multimedialne.

- współczesna polszczyzna

cykl (ok. 20) artykułów na łamach czasopism: *Język Polski*, *Polonica* i w tomach zbiorowych, m.in.:

- Mirosława Mycałka, 1991, O modyfikacji znaczeniowej wyrazu *filozofia*, *Język Polski* LXXI, z. 2, s. 98-105.
- Mirosława Mycałka, 1991, *Opcja* – wyraz modny we współczesnych tekstach politycznych, *Język Polski* LXXI, z. 3-5, s. 207-213.
- Mirosława Mycałka, 1991-1992, Magia słów modnych – kilka uwag o współczesnych natrętach językowych, *Język Polski w Szkole Średniej*, R. VI, z. 2, Kielce, s. 102-105.
- Mirosława Mycałka, 1992, Dlaczego używamy wyrazu *aborcja*?, *Język Polski* LXXII, z. 4-5, s. 297-301.
- Mirosława Mycałka, 1992, Kilka uwag o wyrazie *consensus*, *Język Polski* LXXII, z. 1, s. 64-67.
- Mirosława Mycałka, 1993, Ze zmian we współczesnej polszczyźnie: *nagłośnić/nagłaśniać* 'nadać(-awać) rozgłos', *Język Polski* LXXIII, z. 1-2, s. 82-87.
- Mirosława Mycałka, 1992-1993, „Obczyzna-polszczyzna” czyli nowe zapożyczenia angielskie w języku polskim, *Język Polski w Szkole Średniej*, R. VII, z. 1, Kielce, s. 92-98.
- Mirosława Mycałka, 1994, „*Totalny luz*” – o łączliwości modnego przymiotnika, *Język Polski* LXXIV, z. 2, s. 87-92.
- Mirosława Mycałka, 1994, Jeszcze o *consensusie*, *Język Polski* LXXIV, z. 4-5, s. 375-376.
- Mirosława Mycałka, 1994, Ekspresywność w tekstach oficjalnych: *oszołom*, *Współczesna polszczyzna w odmianie opracowanej /oficjalnej/* pod red. Z. Kurzowej i W. Śliwińskiego, Kraków, s. 115-122.
- Mirosława Mycałka, 1995, Na tropach nowych zapożyczeń: *image*, *Polonica* XVII, Kraków 1995, s. 189-203.
- Mirosława Mycałka, 1995, Wyrazy modne w świetle kultury języka, *Kultura języka dziś* pod red. W. Pisarka i H. Zgótkowej, Poznań, s. 108-119.
- Mirosława Mycałka, 1998, Opis semantyczny neologizmu *dyżurny*, *Polonica* XIX, Kraków, s. 125-138.
- Mirosława Mycałka, 2000, Derywaty z *mega-* we współczesnej polszczyźnie, *Język Polski* LXXX, z. 1-2, s. 15-22.
- Mirosława Mycałka, 2001, Produktywne formanty słowotwórcze we współczesnej polszczyźnie, *Współczesna leksyka* pod red. Kazimierza Michalewskiego, Łódź, cz. II, s. 76-84.
- Mirosława Mycałka, 2004, Potoczny w natarciu: *trafiony/nietrafiony*, *Język Polski* LXXXIV, z. 5, s. 347-351.
- Mirosława Mycałka, Michalina Rittner, 2007, Językowy obraz *lustracji* w mediach, [w:] *Kreowanie światów w języku mediów* pod red. P. Nowaka i R. Tokarskiego, Wydawnictwo UMCS, Lublin, s. 199-218.
- Mirosława Mycałka, 2009, Nowe frazeologizmy – struktury z wyrazem „*półka*”, (w:) *Język żyje. Rzecz o współczesnej polszczyźnie*, pod red. K. Ożoga, Rzeszów, s. 49-66.
- Mirosława Mycałka, 2009, Nowe frazeologizmy w polszczyźnie: *kierować z tylnego siedzenia*, *(ktoś) (coś) z tylnego siedzenia*, (w:) *W kręgu języka. Materiały konferencji „Słowotwórstwo – słownictwo – polszczyzna kresowa”* poświęconej pamięci Profesor Zofii Kurzowej, Kraków 16-17 maja 2008 roku, Kraków, s. 435-446.
- Mirosława Mycałka, 2010, Współczesne nazwy opłat i gratyfikacji na *-owe, -ne*, (w:) *Symbolae grammaticae in honorem Bogusłai Dunaj*, pod red. R. Przybylskiej, J. Kąsia i K. Sikory, Kraków, s. 419-426.
- Mirosława Mycałka, 2012, Adaptacja zapożyczeń frazeologicznych w polszczyźnie na przykładzie zwrotu *zamiatąć/zamieść coś pod dywan*, *Język Polski* XCII, z. 3, s. 161-173.
- Mirosława Mycałka, w druku, Związki frazeologiczne ze słowem *dywanik*.

Jedną z dziedzin mojej działalności jest współczesny język polski. Szczególnie interesują mnie zachodzące obecnie zmiany w słownictwie, frazeologii i słowotwórstwie. Od ponad dwudziestu lat gromadzę materiały poświadczające te procesy. W serii artykułów, które ukazują się od 1991 r. m.in. w *Języku Polskim*, *Polonicach* i tomach zbiorowych opisuję zachodzące współcześnie innowacje leksykalno-semantyczne. Ich źródłem często są zapożyczenia wyrazowe lub znaczeniowe (głównie z języka angielskiego) - por. takie przykłady, jak: *filozofia* [w znaczeniu: koncepcja], *opcja* [w zn.: wariant], *konsensus*, *image* [jako zapożyczenia wtórne] i in. Wśród zapożyczeń zdarzają się kalki frazeologiczne, np.: *(coś) z*

najwyższej półki, zamiatać (coś) pod dywan, wezwać (kogoś) na dywanik, kierować (kimś, czymś) z tylnego siedzenia. Do opisywanych przeze mnie zmian należą również przykłady neosemantyzacji (por. np.: *dyżurny, trafiony*), derywacji słowotwórczej (por. *nagłośnić / nagłaśniać*, struktury z częstką *mega-* i inne; por. też artykuł: *Produktywne formanty słowotwórcze we współczesnej polszczyźnie* (2001), a także: *Współczesne nazwy opłat i gratyfikacji na -owe, -ne* (2010)), zapożyczeń wewnętrznych (por. np.: *oszołom* - z odmiany środowiskowej), mody językowej (por. np.: *totalny, czytelny*, także wspomniane wyżej pożyczki semantyczne w języku polityki i publicystyki - *filozofia, opcja, konsensus* - przejściowo o bardzo wysokiej frekwencji; por. też artykuły: *Magia słów modnych – kilka uwag o współczesnych natrętach językowych* (1991-1992); *Wyrazy modne w świetle kultury języka* (1995)). Artykuły poświęcone współczesnej polszczyźnie rejestrują na bieżąco zmiany (czasami tylko przejściowe) zachodzące w języku i stanowią swoistą kronikę przeobrażeń językowych w ciągu minionych dwóch dekad. Mogą one zostać wykorzystane do syntetycznego opracowania zmian językowych w polszczyźnie po 1989 roku. Pracę tę zamierzam kontynuować. Na opracowanie czeka kilkadziesiąt nowych zagadnień, a wykonanie tego zadania umożliwia obszerna i stale przeze mnie powiększana baza materiałowa.

- kultura języka

cykl 25 artykułów opublikowanych w czasopiśmie *Wizja Publiczna*

W mojej pracy naukowej zajmuję się również kulturą języka. W latach 1999-2001 wspólnie z B. Dunajem opublikowałam serię 25 artykułów na łamach pisma *Wizja Publiczna*. Omówione w nich zostały rozmaite zagadnienia z zakresu poprawności językowej. Poruszana tam problematyka dotyczyła m.in. fonetyki, fleksji, słowotwórstwa, słownictwa, semantyki, stylistyki, frazeologii, składni, zapożyczeń i etykiety językowej. Teksty te służyły m. in. pracownikom Telewizji Polskiej jako materiały szkoleniowe.

- język propagandy politycznej

monografia:

Język propagandy komunistycznej w Polsce w latach 1945-1948 (wybrane zagadnienia)
/przygotowywana do druku/

artykuły:

Mirosława Mycawka, 1994, Zwroty adresatywne w tekstach przemówień, Współczesna polszczyzna w odmianie opracowanej /oficjalnej/ pod red. Z. Kurzowej i W. Śliwińskiego, Kraków, s. 159-166.
Mirosława Mycawka, 1993-1994 *Nowomowa* – czym jest?, Język Polski w Szkole Średniej, R. VIII, Kielce, z. 2, s. 102-107.
Mirosława Mycawka, 2001, Frazeologia w tekstach propagandowych PPR, Studia Językoznawcze. Dar przyjaciół i uczniów dla Zofii Kurzowej, pod red. Z. Cygal-Krupowej, Kraków, s. 77-83.
Mirosława Mycawka, 2002, Wolność i demokracja w tekstach propagandowych PPR, Rozmaitości językowe ofiarowane prof. dr. hab. Januszowi Strutyńskiemu z okazji Jego jubileuszu, Kraków, s. 203-213

Wśród moich zainteresowań badawczych znajduje się także język propagandy politycznej i sposoby jego funkcjonowania w różnych formacjach ustrojowych (w państwie demokratycznym, totalitarnym). W monografii *Język propagandy komunistycznej w latach 1945-1948 (wybrane zagadnienia)*, która była podstawą mojego przewodu doktorskiego, zajęłam się rolą języka w kreowaniu zideologizowanej wizji świata przez Polską Partię Robotniczą w momencie instalowania przez nią, bez poparcia społecznego, komunistycznej władzy w Polsce. Celem rozprawy była analiza najbardziej obciążonego funkcjonalnie składnika dyskursu totalitarnego, tj. spiskowej wizji świata. W związku z tym wyodrębniłam najistotniejsze składniki kompozycyjne kreowanego świata, w ich ramach wydzieliłam makropola, w obrębie których materiał językowy poddawany był szczegółowemu opracowaniu z wykorzystaniem teorii pól leksykalno-semantycznych. Zdekonstruowana w ten sposób wizja świata ujawniła się jako silnie zideologizowana, spolaryzowana aksjologicznie, będąca wynikiem arbitralnego zarządzania językiem, w tym dystrybucją słownictwa (w przestrzeni wykreowanego świata), dowolną regulacją znaczeń, stygmatyzacją przeciwnika za pomocą słów itp. Język poddany manipulacji stał się narzędziem referowania ideologii, przestając służyć komunikacji, stąd zaskakujące kolokacje, niespotykane w języku naturalnym: *szlachetna nienawiść, święta i słuszna nienawiść, fanatyczna nieugiętość* (*Tak droga nam jest fanatyczna nieugiętość Waryńskiego* - Nowe Drogi 1947, nr 4, s. 91), w których uwidaczniają się także wpływy propagandy faszystowskiej. Mimo upływu wielu lat od przełomu ustrojowego w 1989 roku, a tym samym od zniesienia cenzury, badania w Polsce nad tymi zagadnieniami są dopiero w stadium początkowym, a język propagandy PPR-u dotąd właściwie w ogóle nie był badany. Omawiana monografia,

a także wymienione wyżej artykuły w pewnej części wypełniają lukę w badaniach oficjalnego języka komunizmu w Polsce.

- zróżnicowanie regionalne polszczyzny

artykuły:

Bogusław Dunaj, Mirosława Mycawka, 2002, Badania regionalizmów leksykalnych, Dialektologia jako dziedzina językoznawstwa i przedmiot dydaktyki, pod red. S. Gali, Łódź, s. 105-110.
Bogusław Dunaj, Mirosława Mycawka, 2004, Kto przynosi prezenty pod choinkę, czyli o współczesnych regionalizmach leksykalnych, RKJ ŁTN XLIX, s. 141-147.
Bogusław Dunaj, Mirosława Mycawka, 2006, Regionalizmy leksykalne w badaniach polszczyzny miejskiej, Miasto - przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie, pod red. M. Święcickiej, Bydgoszcz, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, s. 64-76.

Wątkiem podejmowanym przeze mnie w poszukiwaniach badawczych jest także zróżnicowanie regionalne współczesnej polszczyzny. W artykułach, których jestem współautorką, zajmuję się przede wszystkim regionalizmami leksykalnymi oraz aspektami teoretycznymi i metodologią badań w tym zakresie. Ponieważ zróżnicowanie regionalne polszczyzny jest nie tylko spuścizną minionych epok, ale wciąż procesem żywym, gdyż niezależnie od dokonującej się w języku integracji, polszczyzna ogólna wciąż nie jest (i nigdy do końca nie będzie) monolitem, a równolegle zachodzi (nie zawsze zauważana) dyferencjacja językowa, toteż problematyka ta jest ciekawym, perspektywicznym polem badań, które warto prowadzić też we współpracy z przedstawicielami ośrodków naukowych z innych regionów kraju.

Mirosława Mycawka